

Různé přístupy k žákům s OMJ v českých školách

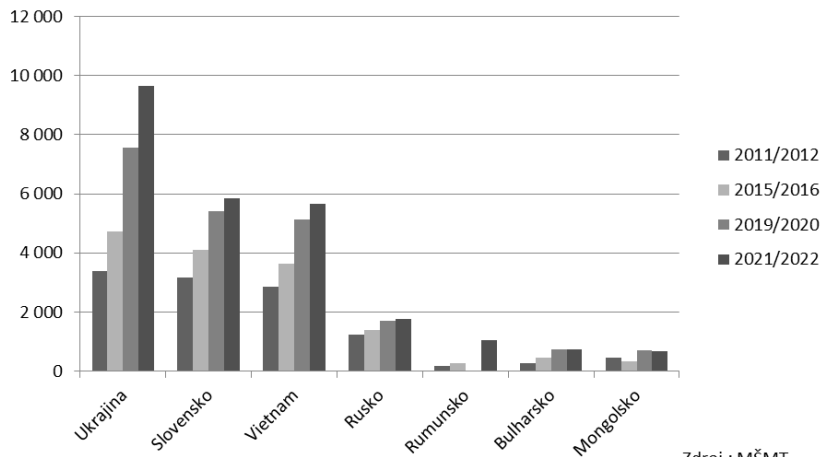
Jana Tichá Perutková

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY S DIDAKTIKOU, PdF OU
kontakt: jana.ticha@osu.cz

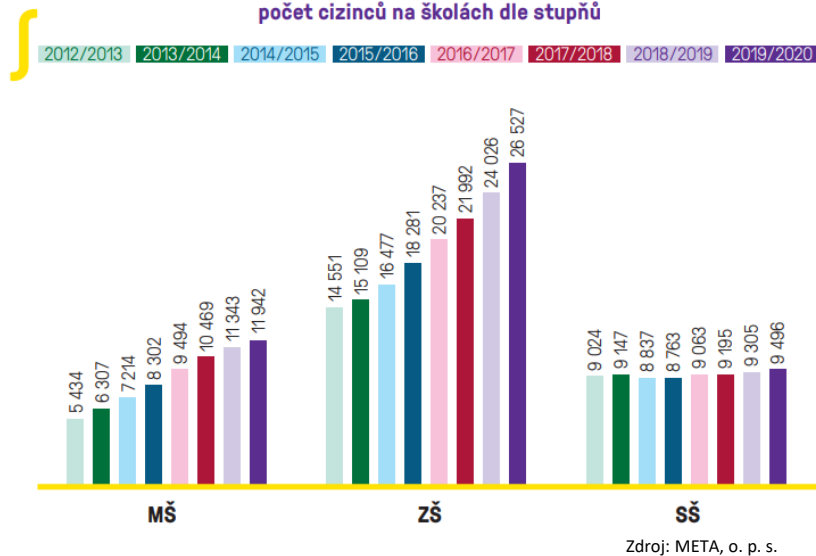

Momentální situace

Graf 5: Cizinci-žáci základních škol podle vybraných státních občanství - vývoj od školního roku 2011/2012

počet cizinců na školách dle stupňů

Terminologické vymezení

- Je možné se setkat s pojmy žák-cizinec (Slavíková-Boucher 2016, s. 5);
- žák s odlišným mateřským jazykem (Převrátilová, Šormová 2022, s.111);
- vícejazyčný žák (Titěrová a kol. 2023);
- žák s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka (MŠMT 2023/2024).

Modelový příklad 1

- žákyně, 9 let (4. třída ZŠ), úroveň B1
- Rodiče Češi, vyrůstala ve Velké Británii, po Brexitu se rodina vrátila do ČR.
- dominantní jazyk angličtina, čeština upozaděna
- problém se psaním/čtením textu (psací písmo)
- možnosti podpory: adaptační koordinátor, tvorba slovníku (odborný jazyk), práce s vizuálními materiály, tolerance psaní tiskovým písmem

Modelový příklad 2

- žákyně, 15 let (8. třída ZŠ), úroveň A1
- mateřský jazyk španělština, Peru
- Přejít na SŠ → zařazena do nižšího ročníku.
- možnosti podpory: komunikační kartičky, doporučení pedagogicko-psychologické poradny, materiály pro výuku češtiny jako druhého jazyka (*Levou zadní*), interkulturní komunikace

Modelový příklad 3

- žák-cizinec, 14 let (8. ročník ZŠ), v ČR od narození
- Čeština jazykem komunikace se spolužáky, kamarády a sourozenci, s rodiči komunikuje vietnamsky.
- možnosti podpory: vícejazyčnost (vzájemné učení se jazyků, projektová výuka – multikulturní výchova, aktivní užívání frází v cizím jazyce)

Modelový příklad 4

- žák, 15 let (9. třída ZŠ s polským vyučovacím jazykem)
- výzva – přijímací zkoušky na SŠ a následné studium na české SŠ
- možnosti podpory: rozšiřování slovní zásoby (zejména termíny),

Shrnutí

- jazykové kompetence → jazyková diagnostika
 - diagnostický nástroj META, o. p. s. (2018)
 - diagnostický nástroj NPI Kurikulum češtiny jako druhého jazyka (2021)
 - diagnostický test řečových dovedností žáků 1. a 2. stupně ZŠ (Kostecká a kol. 2013, s. 133–174)
- individuální přístup k žákovi
- podpora vícejazyčnosti u dětí
- zapojení do (mimoškolních) aktivit školy

Literatura a zdroje

KOSTELECKÁ, Yvona. *Žáci-cizinci v základních školách: fakta, analýzy, diagnostika*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013.

BERNKOPFOVÁ, Michala. Podpora vícejazyčnosti v ZŠ. In: *Inkluzivniskola.cz* [online]. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/podpora-vicejazycnosti-ve-skole>

SLAVÍKOVÁ-BOUCHER, Lucie. *Český žák-cizinec: metodika pro pedagogické pracovníky zabývající se problematikou dětí/žáků-cizinců*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2016.

TITĚROVÁ, Kristýna. Děti s OMJ = vícejazyčné děti. In: *Inkluzivniskola.cz* [online]. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/deti-s-omj-vicejazycne-det>

PŘEVRÁTILOVÁ, Silvie a Kateřina ŠORMOVÁ. Čeština jako první, druhý, nebo cizí jazyk? In M. Janišová & M. Strouhal (eds.), *Učitelské vzdělávání a oborové didaktiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. 109–125, 2022.

Graf 1: Cizinci vzdělávající se v ČR podle druhu vzdělávacího zařízení. In: ČSÚ [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/>

Graf 2: Jazyková příprava žáků bez dostatečné znalosti vyučovacího jazyka. In: *Inkluzivniskola.cz* [online]. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: <https://cloud.meta-ops.eu/wp-content/uploads/2020/11/infosheet-k-nov-m-syst-mu.pdf>

